

**Koninklijk Instituut voor Taal-, Land- en Volkenkunde,
Reuvenplaats 2, 2311 BE Leiden
e-mail: kitlv@kitlv.nl**

Interview with mr: Danoe, Soeeb

Transcriptic summary

[00:00] Ik ben Soeeb Danoe, ik ben geboren in Moengo, in 1942. Ik kom uit een gezin van tien kinderen. Mijn ouders verschillen van afkomst. Mijn vader Sundanees en is geboren op Bandoe. Hij heeft als contractarbeider gewerkt op Alliance. Mijn moeder is geboren in Suriname, op Alliance. De wijze van opvoeding was een wirwar. Er zijn twee definities van een Surinaams Javaanse vrouw. Het heeft te maken met opvoeding, afkomst en scholing. Vroeger was er al een verschil tussen Commewijne en Paramaribo. Als je van de plantage komt ben je anders dan een stadsmens. [05:22] Het heeft te maken met de faciliteiten van een plaats. De ene Javaanse Surinaamse vrouw is misschien wat zelfstandiger en de ander afhankelijk van de man. Een typisch Javaanse Surinaamse vrouw is thuis en zorgt voor de huishouding. Mijn moeder was een vrouw die zich veel ontfermde over ons en veel respect toonde naar mijn vader. Mijn vader was een harde werker bij de Surinaamse Bauxiet Maatschappij, wat nu Suralco is. [10:45] Ik kom uit een groot gezin, vijf jongens en drie meisjes. Elke dag als mijn vader om 5 uur thuis kwam, moest het huis piekfijn zijn. Mijn zus werd verwend en beschouwd als een prinses. Dan voelen we het verschil al in zo'n gezinssituatie. [15:19] Mijn broers en zusters hadden de verplichting om mee te verdienen in de huishouding. In 1954 kreeg mijn vader pensioen van Suralco. In het begin nam ik het mijn ouders kwalijk. Maar misschien was het onwetendheid of had mijn vader een speciale reden. Ik ben teruggegaan naar Moengo en heb ook bijgedragen aan het gezinsinkomen. Er waren Javanen die veel kinderen hadden en die een inkomen kregen van de landbouw of van een warung. [21:22] Ik was zeven jaar toen ik ben ingeschreven voor de freubelschool, omdat mijn moeder het vergeten was. Mijn moeder is een analfabeet, en mijn vader bemoeide zich niet met de gezinssituatie. Thuis heb ik leren schrijven, toen mijn broer Henk huiswerk maakte, begin ik ook letters en cijfers te schrijven. [25:03] Het Nederlands praten ging moeizaam. Thuis praatten wij alleen Javaans, niet eens Surinaams. Je hebt het Moengodorp, daar woonden meer Creolen. Zij werkten op de fabrieken en woonden in de huizen van het

bedrijf Suralco. Javanen woonden buiten het dorp, in Wonoredjo, het word nu de Lijnweg genoemd. De huizen van de fabriek van hadden alle faciliteiten, waterleiding en elektriciteit. Wij gebruikten de petroleumlamp voor verlichting. Ik had huiswerk van aardrijkskunde, biologie, en menskunde. Ik zat op de Christelijke School, de Fred Muree School, het was eerste de EBG school. Het hoofd van de school was meneer Ottevanger. [30:08] Wij hadden geen goed verlichting in huis. We hadden lanteri in de voorkamer. We sliepen met veel kinderen op een houten bed. Geen matras, gewoon een kloso. Ik kwam van school, ging eten en daarna spelen met mijn vrienden. Voordat mijn vader thuis kwam, moest iedereen een taak doen. Na het baden, als het al donker was, gebruikten we de lanteri om huiswerk te maken. Omdat ik niet goed Nederlands sprak, duurde het lang om iets te snappen. Mijn neusgaten waren zwart van het roet van de olielamp. [35:00] Ik was in de vierde klas blijven zitten, omdat ik ziek was. Op mijn dertiende zat ik in de examenklas. Pas na de vijfde klas was ik een goed leerling. Ik snapte het Nederlands beter. Vanaf de vijfde klas had ik ook Creoolse en Hindostaanse vrienden. Ik begon ook andere culturen te leren kennen. Creolen hadden het beter dan Javanen. 's Morgens kregen zij brood om te ontbijten. Wij aten rijst met boter. [40:13] Op school zie je een andere cultuur. Kinderen op school hadden 's morgens al melk gedronken van de boerderij van Moengo. Op Moengo heb je drie categorieën mensen, uurloners, weekloners, maandloners en stafmensen. De Javanen op Moengo kregen niks van Suralco wat betreft voorzieningen. Javanen denken twee dingen, ik ga planten en ik ga kweken. Ze denken niet aan kinderen, en voorzieningen zoals sport en recreatie. Het nadeel is dat de kinderen achtergesteld raken. [45:23] Ik voed mijn kinderen anders op, dan hoe mijn ouders kinderen hebben opgevoed. Op de MULO zag ik dat tienerjeugd zich bezighield met dansen, feestvieren en uitgaan. Ik moest dat heimelijk doen, omdat mijn ouders het afkeurden. Een bonte avond koste geld voor mijn ouders, ik moest nieuwe schoenen en nieuwe kleren hebben. Ik kon moeilijk meedoen met activiteiten van de school, want geld speelde altijd een rol. Ik was blij om uit huis te gaan. [50:07] Op mijn vijftiende ben ik naar de stad gegaan, ik ben bij mijn zuster gaan wonen. Het stadsleven was nog moderner en nog vrijer. Ik ging op de Hendriksschool. Ik had vrienden die van lezen hielden. Lessen leren deed ik in de CCS bibliotheek met mijn vrienden. Zo ben ik een stadsmens geworden. Ik begin me een beetje te bemoeien met politiek. Herrenberg pleitte voor mijn mensen. Lachman vecht voor Hindostanen. Pengel doet het voor de Creolen. Ik schaamde me voor Soemita. [55:11] Ik schaamde me om Javaans te zijn toen ik in de klas zat, want Creolen die zien Javanen als mensen die dom zijn. Hindostanen en Creolen die pestten ons, en dan voelde ik me minderwaardig hoor. Van alle kinderen van mijn ouders ben ik de enige die ene MULO diploma heeft. Ik ben toen geslaagd voor de AMS met klinkende cijfers, maar mijn vader dan wilde schoolmeester in zijn familie hebben. Ik wilde niet naar de kweekschool, maar naar de AMS. Toen ben ik gaan werken, ik heb een tijdje voor lanti gewerkt in de stad. Later toen op Moengo, en bij Billiton, bij Afo Baka heb ik groot verdiend. Ik zou naar Nederland gaan om verder te studeren.

Mijn moeder is hier gekomen in Nederland vanwege de politieke situatie in Moengo, de burgeroorlog. Ik heb er toen voor alles gezorgd, ticket en visum. Ik heb een broer in Apeldoorn en in Hoogezand. Mijn vader is toen is al twee jaar overleden voordat mijn moeder hier kwam. Het leven in Nederland is anders. Mijn moeder voelde zich niet thuis bij mij. [05:05] Mijn moeder was gewend om zelfstandig te wonen, om een eigen huishouding te hebben en om eigen beslissingen te nemen. Ik heb contact gemaakt met mijn broers in Suriname. De politieke situatie in Suriname was niet goed, slechte gezondheidsvoorzieningen. Het was de jaren tachtig, alles was ontwricht. Ik wilde mijn moeder zelfstandig maken, net als mevrouw Tjikra, maar ze was niet zo flink om zelf boodschappen te doen. Een ander alternatief was een Nederlands bejaardentehuis. [10:14] Ora krasan in een Nederlands

bejaardentehuis. Ik kende iemand in Den Bosch, Beekvliet. Mijn moeder werd begroet door een ontvangstcomité georganiseerd door pak Dasiman. Wat haar aansprak was de moskee. [15:25] Om in een bejaardentehuis opgenomen te worden, moet je eerst geïndiceerd zijn. Ik ben me gaan verdiepen in de problemen van mensen in Hoogezand. Er zijn grote problemen ten aanzien van ouderen, zoals vereenzaming. Sommige mensen zijn gedwongen naar Nederland te komen. Ik heb met vrienden een vereniging gesticht, met een onderdeel sport, huiswerkbegeleiding, cultuurbeleving en ouderen. Ze gingen zich richten op religie, en ze wilden een islamitische vereniging oprichten, want ze hadden geen gebedsruimte. [20:07] De gemeente die kende alleen maar de religie Islam die door Marokkanen werd beleid. Middels een brief hebben wij laten zien dat Surinaams Javaanse moslims een eigen taal en cultuur hebben. In 1982 hebben we een trefcentrum kunnen krijgen ten aanzien sport, cultuur en religie. Die acceptatie is heel belangrijk. We moeten werken naar professionaliteit. Ik heb zitting genomen in de ouderenraad. [25:44] Ik wil alleen maar voor Surinaamse Javanen werken, niet voor Turken en Marokkanen. Toen hebben wij dus een enquête gedaan in 2002. Iedereen wil in een gemeenschap wonen gezamenlijk met oudere Javanen. Zo is het begonnen met dit project. We hebben ze zelf laten bepalen hoe het huis, de keuken, de woonkamer, en de hangplek eruit moest komen te zien. Als je de Nederlandse taal niet beheerst kan je moeilijk communiceren met je Nederlandse burens. Dan begint de eenzaamheid en het sociale isolement. Dat heeft te maken met hun eigen culturele achtergrond. [30:14] Belangrijk is hoe de mensen elkaar verdragen en respecteren. Het bouwen van een woning is makkelijk. Je moet afspraken en regels maken met de toekomstige bewoners, de mensen moeten opgevoed worden. Ik heb de mensen bijeengebracht, om te zitten en te praten. [35:10] Ik heb een bus gehuurd en we zijn gezellig vis gaan kopen en eten. We hebben gezamenlijk een barbecue en een fietstocht gehouden. Tijdens de among among in de eerste week hebben we huisregels gemaakt. Er wonen moslims, niet-moslims en christenen. De groep heeft toen zelf beslist over zaken zoals alcohol, honden, sasi pasa, badafeest, kerst, oud en nieuw, etc. [40:50] We hebben al een badafeest en een kerstetentje gehad. Geweldig hoe ze dat doen. Alles wat ik doe doe ik met de Arabische taal. De Soeratfatiga is een voorgebed. Ik heb ook kerstversieringen. Het is makkelijk om mijn ouders de problemen ten aanzien van opvoeding en cultuur te verwijten, maar nu heb ik zelf kinderen en kleinkinderen. Ik maak me zorgen over de toekomst, want ik heb kinderen die geen Javaans kunnen praten en geen Javaans eten kunnen bereiden. [45:09] In de 67 jaren heb ik grotendeels positieve belevenissen gehad. Ik deed mee aan de autosport, rally. Het is onvoorstelbaar mooi om in de bossen en in de wildernis rally te rijden. Vroeger zag ik mijn ouders zag bidden, shalat. Het geloof, religie, is een instantie waar mee je kan praten, dat heb ik ontdekt. Ik ben trots op ons huwelijk en op mijn vrouw.
